

pogovor s Sandro Bašič Hrvatini

TV SLOVENIJA 2, 11.06.2007, STUDIO CITY, 21.00

MARCEL ŠTEFANČIČ: Zakaj Racman Jaka ni le Racman Jaka? Z mano je doktor Sandra Bašič Hrvatini iz Fakultete za družbene vede, sicer avtorica spremne besede v kultno čilsko klasiko, Kako brati Jako Racmana. To je ta knjiga. Naj povem, da je knjiga izšla leta 1971 v Čilu pod Salvadorjem Alendejem, napisala sta jo Ariel Dorfman in Armand Matellar. Ko je na oblast prišla vojaška hunta Pinocheta, so jo prepovedali in žgali, ker?

SANDRA BAŠIČ HRVATIN: Ker je ta knjiga uničujoča kritika ideologije, ki se skriva za temi nedolžnimi liki, ki se ponavljajo v Disneyevih stripih, ker govori o tem, obstaja veliko kritik Disneya, ki govorijo o tem, kako Disney prodaja domišljijo, otroški svet, neresničnosti in tako naprej, ampak Ariel Dorfman in Matellar sta prvič pokazala v bistvu, kako ta ideologija ameriškega sna o življenju, ki se prenaša v tretji svet, v bistvu uničujoče vpliva na državljane, ki tam živijo, ki so v bistvu žrtve tega pogleda na in zgodovino in odnose med ljudmi in tako naprej.

ŠTEFANČIČ: Disneyevih stripov niso brali samo otroci, ampak tudi odrasli, toda niti prvi niti drugi niso imeli pojma, da Racman Jaka ni le Racman Jaka. Zakaj Racman Jaka ni le Racman Jaka?

BAŠIČ HRVATIN: Jaka Racman ni več kot to. Jaka Racman simbolizira en zelo specifičen Disneyev pogled na svet, na prvi pogled izgleda tako mehak pogled na svet, ki te popelje v nekakšno otroško domišljijo, otroško igrišče, ampak iz tega otroškega igrišča, to je kot nekakšna sirotišnica, iz katere ni izhoda, torej ne moreš ubežati, tam ostaneš do konca življenja in se zabavaš oziroma rabiš čas, zapravljaš čas, da živiš to domišljjski svet, ki ga ponuja Disney.

ŠTEFANČIČ: Knjiga pokaže, da Disneyevi stripi, pa tudi sam Walt Disney niso tako nedolžni, kot se zdijo na prvi pogled?

BAŠIČ HRVATIN: Absolutno. Disney je daleč od tega, da bi bil nedolžen...

ŠTEFANČIČ: ...daleč od tega, da bi bil le zabava...

BAŠIČ HRVATIN: Absolutno, Disney je več kot zabava in zelo naivno je vzeti to in reči, da Disney je samo zabava in potem to odpraviš in rečeš, da je ta zabava je popolnoma taka igrice, v kateri so vpleteni tisti, ki berejo. Jaz mislim, da ta zabava ima zelo jasno sporočilo in to sporočilo je, da se v bistvu prodajajo nekakšni odnosi med ljudmi, odnosi z ljudmi, ki so zelo specifični. Ključni namen Disneya, Jake Racmana je prodajati, prodajati ne samo Disneyeve izdelke, ampak prodajati tudi ideologijo, ki stoji v ozadju.

ŠTEFANČIČ: V zabavi je itak največ ideologije, ljudi je treba z ideologijo zabavati...

BAŠIČ HRVATIN: Absolutno.

ŠTEFANČIČ: Skozi zabavo, skozi zabavo ideologija lažje pride v človeška srca, cilj ideologije je, da pride v človeška srca. Poglej, povej mi, zakaj v Disneyevih stripih ni staršev nikoli?

BAŠIČ HRVATIN: To je svet, v katerem ni staršev, ni mater, to bi bilo zelo enostavno reči, če pogledamo samo življenje Walta Disneya, v katerem mati je bila tudi neprisotna, oče pa je bil tiranski oče, v njegovem svetu ni biološke reprodukcije, kot tudi ni ekonomske reprodukcije, torej tam nastajajo izdelki brez bolečin, brez krvi, brez znoja, brez bolečin tistih, ki ustvarjajo...

ŠTEFANČIČ: ...brez dela..., tekočega traku ni tam...

BAŠIČ HRVATIN: Ja, ampak tudi njegovi stripi so nastajali na tekočem traku, so nastajali iz množice risarjev, ki so risali zelo rutinske in je Disney a priori tudi svojim risarjem odvzel to njihovo avtorsko delo, neponovljivost in tako naprej.

ŠTEFANČIČ: Kako to, da domačini in divjaki svoje bogastvo vedno prodajo račjih zavojevalcem?

BAŠIČ HRVATIN: Kako so prišli do Manhattna? Tako, da kupili ogromno zemlje in prodali nekaj nepomembnih stvari. V Disneyevih stripih zahodnjaki pridejo in naletijo na plemenite divjake, ki imajo ogromno zlata, ogromno tega bogastva, s katerim nimajo kaj početi in oni jih učijo, kaj početi s temi stvarmi, počnejo pa to, da jih prodajo za izdelke, ki jih potem Disney pomaga prodajati in ustvarjati v Združenih državah Amerike.

ŠTEFANČIČ: Ok, za konec, zakaj ima Racman Jaka tako zelo rad kipe in fotografske albume?

BAŠIČ HRVATIN: Zato ker je to način, kako ujame v objektiv tiste dele svet, ki je Disney imenuje Nemiristan. To so vsi tisti deli, v katerem so morilci na oblasti, ko je bil recimo po Disneyevem mnenju tudi Salvador Aliende in edino dobrega, kar prinesejo, so fotografije, v katere zamrznejo te divjake in to so na nek način tudi slikice, ki jih potem prodajajo v teh stripih, kot cinično ugotavlja Disney v enem od teh svojih: kaj so prinesla iz Azije, azijsko gripo? In Jaka Racman odgovori na to, saj vem, da iz tistih koncev ne prihaja k nam nič dobrega.

ŠTEFANČIČ: Za konec. Koliko Disneyeve risanke izgubijo s slovensko sinhronizacijo, ki jo odobri Disney in koliko bi izgubile s slovensko sinhronizacijo, ki bi jo odobrila ta vlada, slovenska vlada?

BAŠIČ HRVATIN: Uh, če bi, jaz mislim, da bi si to strahotno želeli, sinhronizirati risanke, ker to je Disney počel, Disney ni prepustil nič naključju, tudi vsaka sinhronizacija je imela zelo jasno sporočilo, potem so ga tudi prilagajali posameznim državam. Če bi ta vlada sinhronizirala Disneya, potem bi Jaka Racman postal uravnotežen.

ŠTEFANČIČ: Ok, najlepša hvala.